

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Vår saksbehandler:
Åshild Olaussen

Kopi til

Vår dato
28.10.2010

Vår referanse
2008-0015

Deres referanse
201003005

Unios høringsuttalelse til NOU 2010:7 Mangfold og Mestring

Unio viser til høringsbrev fra KD av 21.06.2010 der vi inviteres til å gi høringsuttalelse på NOU 2010:7 Mangfold og Mestring. Nedenfor følger Unios hovedsynspunkter på utredningen. Videre gir vi en mer utdypende kommentar til kapittel 7.8.2 Helsekontroll i fireårsalder. Vi viser for øvrig til den mer omfattende høringsuttalelsen fra Unios medlemsforbund, Utdanningsforbundet, og slutter oss til de synspunktene som der kommer fram.

Generelle kommentarer

Unio mener utredningen er et grundig og faglig solid arbeid som gir et godt grunnlag for videre arbeid på området. Vi støtter utredningens valg av fem hovedperspektiver: tidlig innsats, langvarig andrespråksopplæring, flerspråklighet som verdi, kompetansebehov i opplæringssektoren og implementeringsutfordringer.

Selv om mange av de tiltakene utvalget foreslår isolert sett er gode og konstruktive, frykter Unio at de i sum kan føre til mer administrasjon og byråkrati isteden for den intenderte kvalitetsforbedringen. Eksempler på slike tiltak er omfattende kartlegginger, utvidelse og forbedringer av kvalitetsvurderingssystemer, oppfølging av implementeringen av læreplanene, ståstedsanalyser, omreisende veiledningskorps og økt bruk av rapporteringer.

Videre mener Unio at utvalget underkommunerer behovet for økte ressurser ved en iverksetting av de tiltakene som foreslås i utredningen.

Unio vil påpeke betydningen av et tett samarbeid mellom helsestasjons- og skolehelsetjenesten på den ene siden og barnehagene, grunnskolen, skolefritidsordningene, videregående opplæring og opplæringstilbud for minoritetsspråklige på den andre siden. Dette er i liten grad omtalt i utredningen. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et frivillig tilbud med nær 100 prosent brukeroppslutning. Tilbudet er gratis og derved også sosialt utjevnende. Unio understreker at det er viktig med gode overføringsrutiner ved overganger mellom helsestasjon - barnehage/grunnskole og fra skolehelsetjeneste i grunnskole til videregående opplæring.

Unios hovedsynspunkter:

- Unio støtter forslaget om å øke pedagogtettheten i barnehagene ved å innføre en mer ambisiøs pedagognorm.
- Unio mener det bør innføres nasjonale minstestandarder for lærertetthet. Vi støtter utvalget sin vurdering om bedre lærertetthet for å kunne gi tid til veiledning og oppfølging av enkeltelever.
- Unio støtter utvalgets forslag om å styrke kravet til skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over skolenivået.
- Vi støtter utvalgets forslag om at krav til barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen må nedfelles i barnehageloven.
- Unio er enige i at skoleeiers ansvar for å sikre god sammenheng og overgang fra barnehage til skole og mellom skoleslagene blir forankret i opplæringsloven. Overføring av informasjon mellom barnehage og skole og mellom skoleslagene må forankres i henholdsvis barnehageloven og opplæringsloven.
- Unio støtter forslaget om innføring av gratis tid tilsvarende 20 timer i uken for alle barn i barnehage. Videre støtter vi forslaget om en utfasing av kontantstøtten.
- Unio støtter forslaget til tillegg i §2 i barnehageloven: "Barnehagen skal arbeide aktivt med å fremme alle barns norskspråklige kompetanse. Barnehagen skal også støtte barn med annet morsmål enn norsk i bruken av sitt morsmål". Unio støtter flertallet i utvalget i at særskilt språkopplæring i barnehagen ikke bør innføres som en generell, individuell rett.
- Unio støtter forslaget kartlegging av barnas språk i barnehagen, men vi presiserer at kartlegging av språkutviklingen hos enkeltbarn må avgrenses til de som etter det pedagogiske personalets vurdering, har behov for det.
- Unio støtter mindretallet sitt forslag om innføring av en individuell rett til morsmålsopplæring for minoritetsspråklige elever i grunnskolen og videregående opplæring.

- Unio støtter mindretallet sitt forslag om at det må bli obligatorisk å bruke læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Det må også vurderes å gjøre kartleggingsverktøyet til læreplanen obligatorisk.
- Unio støtter utvalget sin vektlegging av kompetanse både for å kunne oppfylle barn, unge og voksne sine rettigheter etter lov og forskrift, og for å kunne følge opp mange av de tiltakene utvalget foreslår. Skal utvalgets tiltak knyttet til kompetanseutvikling kunne realiseres, må bevilgningene til dette økes betydelig.
- Unio mener god rådgiving i hele utdanningssystemet er et svært viktig virkemiddel for å motvirke feilvalg og senere frafall i videregående opplæring. God individuell, sosialpedagogisk rådgiving vil kunne være avgjørende for elever som sliter i hverdagen. Skal vi kunne oppfylle de kravene til rådgiving som settes i lov og forskrifter, må det etter Unios mening satses på kompetanseutvikling innenfor rådgivertjenesten i langt større grad enn det som framgår i utredningen.

Kommentar til kp 7.8.2. Helsekontroll i fireårsalder

Det er nødvendig å nyansere informasjonen som fremkommer i utredningen om helsekontroll i fireårsalder. Tallene det vises til for fireårskontroller er misvisende. Dette skyldes rapporteringssystem og ressurser som gjør at mange kommuner ikke får gjennomført fireårskontroll før barnet er eldre. Dermed statistikkføres / Kostrapporteres det heller ikke som gjennomført fireårskontroll, selv om barnet har fått tilbudet, men forsinket.

Når det gjelder innføring av Språk4, var implementeringen ikke systematisk og god nok de første årene. Det var ikke klare føringer på at verktøyet skulle tas i bruk av samtlige helsestasjoner. Kommunene måtte selv dekke opplæringskostnader og dermed ble det ikke prioritert. Dette har med stor sannsynlighet medført både forsinket implementering og satsing på kompetanseoppbygging knyttet til språk og språkkartlegging i helsestasjonene. Unio ser det som vesentlig at kartlegging av barnets språk og språkutvikling fortsatt er en sentral del av helsestasjonens helseundersøkelser av barnet - helt fra fødsel av.

Gjennom barnets første leveår er helsestasjonen den arenaen hvor alle barn møter, og som fungerer som et sikkerhetsnett i forhold til både språkutvikling og barnets øvrige utvikling. Helsestasjonen har en unik mulighet til å følge det enkelte barns språkutvikling og gi foresatte veiledning og informasjon. Språkvurdering foretas ved alle helsestasjonskontroller fra fødsel og frem til 6 år, og det er i IS - 12361 anbefalt bruk av systematiske språkbobservasjoner ved 2- og 4årskontrollen (SATS og Språk4).

Vi mener at helsesøsters helsefaglige kompetanse, i samarbeid med helsestasjons- og skolelege, er vesentlig for å vurdere rent helsemessige årsaker til forsinket/forstyrret språkutvikling.

Språkutvikling må vurderes i sammenheng med barnets øvrige fysiske og psykiske utvikling, noe helsesøstre har spesiell kompetanse på.

Det sies i utredningen at "Helsestasjonen bør ved toårskontrollen screene barnets språk, og henvise videre til barnehage". Det kan se ut som utvalget ikke er på det rene med at helsestasjonen allerede har en anbefaling om å gjennomføre systematisk språkobservasjon allerede ved toårskontrollen. Langt de fleste helsestasjoner følger denne anbefalingen som for øvrig bør bli et krav i en revidert veileder/faglige retningslinjer. Helsestasjonens kartlegging skal hovedsaklig være i kategorien "vid betydning", hvor barn med mistenkte språkvansker - uansett årsak - henvises videre til aktuell instans.

Henvisninger vil måtte målrettes ut fra en totalvurdering av årsaken til språkvanskene, og henvisningsinstanser vil i hovedsak være logoped/PPT, ØNH poliklinikker, fastlege og andre. Det bør tilstrebes at helsestasjon og barnehage har et godt samarbeid som legger til rette for informasjonsutveksling også vedr. barns språkutvikling (i tråd med taushetspliktbestemmelsene).

Unio ønsker en systematisk kompetanseoppbygging når det gjelder barns språk og språkutvikling for helsestasjonens ansatte. Dette er spesielt viktig med et økende antall fler- og minoritetsspråklige barn og foreldre og de spesielle utfordringer dette gir.

Vennlig hilsen
Unio

Ingjerd Hovdenakk
sekretariatssjef

Åshild Olaussen
seniorrådgiver